

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Wiedza o historii języka polskiego - wykład - fonetyka		8.0.13812	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Języka Polskiego			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Filologiczny	Filologia polska	forma	stacjonarne
		moduł	wszystkie
		specjalnościowy	wszystkie
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr hab. Lucyna Warda-Radys, profesor uczelni; dr hab. Róża Wosiak-Śliwa, profesor uczelni; dr hab. Hanna Makurat-Snuzik, profesor uczelni; prof. dr hab. Marek Cybulski; dr hab. Izabela Kępa, profesor uczelni			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		1	
Wykład		Wykład:	
Sposób realizacji zajęć		15 godzin - udział w zajęciach;	
zajęcia w sali dydaktycznej		10 godzin - przygotowanie do kolokwium.	
Liczba godzin		Razem: 25 godzin = 1 ECTS.	
Wykład: 15 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2024/2025 zimowy			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
- Wykład konwersatoryjny		Sposób zaliczenia	
- Wykład problemowy		Zaliczenie na ocenę	
		Formy zaliczenia	
		przygotowanie „portfolio” – zgromadzonych podczas wykładów wytworów dokumentujących postępy w uczeniu się lub wykonanie zadania wskazanego przez prowadzącego	
		Podstawowe kryteria oceny	
		Student otrzymuje zaliczenie na podstawie:	
		- obecność na wykładach (co najmniej 80%);	
		- przygotowanie „portfolio” – zgromadzonych podczas wykładów wytworów dokumentujących postępy w uczeniu się lub wykonanie zadania wskazanego przez prowadzącego	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			

zakładany efekt uczenia się			wykonywanie zadań wskazanych przez prowadzącego/ kolokwium
	Wiedza		
K_W06			+
	Umiejętności		
K_U04			+
	Kompetencje społeczne		
K_K02			+

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi**A. Wymagania formalne**

Brak

B. Wymagania wstępne

Podstawowa wiedza z zakresy gramatyki języka polskiego.

Cele kształcenia

Zapoznanie studentów z genezą języka polskiego i podstawowymi procesami językowymi, które przyczyniły się do ukształtowania współczesnej polszczyzny. Ukazanie śladów dawnych procesów językowych (w zakresie morfologii) we współczesnym języku polskim. Kształcenie umiejętności diachronicznej analizy zjawisk językowych.

Treści programowe

Pochodzenie języka polskiego (miejsce języka polskiego w rodzinie języków indoeuropejskich, język polski wśród języków słowiańskich). Metody badań językoznawstwa diachronicznego. Ewolucyjność języka i jego podsystemów. Główne przemiany systemu fonologicznego: wokalizm – zmiany jakościowe (metatezy i przegłos) i zmiany ilościowe (dotyczące iloczasu, wokalizacji lub zaniku jerów i rozwoju sonantów) ; konsonantyzm: palatalizację, dyspalatalizację i powstanie nowych fonemów; zmiany w grupach spółgłoskowych.

Wykaz literatury**Na początku semestru prowadzący ustala zestaw lektur wymaganych do zaliczenia przedmiotu****A. Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia zajęć (zdania egzaminu):****A.1. wykorzystywana podczas zajęć**Podręczniki i wybory ćwiczeń:

- K. Długosz-Kurczabowa, S. Dubisz, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 2006(fragmenty).
- S. Rospond, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1999 (fragmenty).
- Z. Klemensiewicz, T. Lehr-Splawiński, S. Urbańczyk, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1955 (fragmenty).
- Grybosiova, A. Kowalska, Materiały do ćwiczeń z gramatyki historycznej języka polskiego, Katowice 1988.

Wybory tekstów:

- S. Vrteł-Wierczyński, Wybór tekstów staropolskich, Warszawa 1977.
- W. Rzepka, W. Wydra, Chrestomatia staropolska, Wrocław 1986.

A.2. studiowana samodzielnie przez studenta

- K. Długosz - Kurczabowa, S. Dubisz, Gramatyka historyczna języka polskiego w testach, ćwiczeniach i tematach eg-zaminacyjnych, Warszawa 2006.

B. Literatura uzupełniająca: Podręczniki:

- J. Strutyński, Elementy gramatyki historycznej języka polskiego, Kraków 1998.
- W. Kuraszkiewicz, Gramatyka historyczna języka polskiego. Podstawowe wiadomości z wyborem tekstów staropolskich do ćwiczeń, Warszawa 1972.
- Z. Stieber, Historyczna i współczesna fonologia języka polskiego, Warszawa 1966.
- T. Lehr-Splawiński, Język polski. Pochodzenie, powstanie, rozwój, Warszawa 1978.
- D. Podlaska, Gramatyka historyczna języka polskiego z elementami gramatyki języka staro-cerkiewno-słowiańskiego i dialektologii, Słupsk 1996 in.

- Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje, red. W. Decyk-Zięba i S. Dubisz, Warszawa 2003.

- Cz. Bartula, Podstawowe wiadomości z gramatyki scs na tle porównawczym, wyd. dowolne.

- L. Moszyński, Wstęp do filologii słowiańskiej, Warszawa 1984.

Słowniki etymologiczne:

- Brückner, Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 1957 (lub wyd. nast.).
- F. Sławski, Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków od 1952.
- Bańkowski, Etymologiczny słownik języka polskiego, t. I-II, Warszawa 2000.
- W. Boryś, Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 2005.

Słowniki ogólne:

- S. B. Linde, Słownik języka polskiego, t. I-VI, wyd. II, Lwów 1854-1860, wyd. III, Warszawa 1951 (lub wyd. nast.).
- S. Reczek, Podręczny słownik dawnej polszczyzny, Wrocław 1968 (lub wyd. nast.).
- Słownik staropolski, red. S. Urbańczyk, t. I-X, Warszawa 1953 i tomy następne.
- Słownik polszczyzny XVI wieku, red. M. R. Mayenowa, t. I-XXI, Wrocław od 1966.

Artykuły:

- S. Urbańczyk, Jaką polszczyzną mówił Jan Kochanowski i jego rówieśnicy?, „Język Polski”, R. XXXIII, 1953, s. 214-224.
- Dunaj, Język polski najstarszej doby piśmiennej (XII-XIII wiek), Kraków 1975.
- tegoż, Ogólne zasady rozwoju fleksji rzeczowników w języku polskim, „Prace Filologiczne” 1985, XXXII, s. 109-114.
- S. Dubisz, Rozwój polskiego systemu fonologicznego, [w:] Studia z historii języka polskiego, pod red. W. Kupiszewskiego, Warszawa 1994, s. 9-19.

Kierunkowe efekty uczenia się

K_W06
K_U04
K_K02

Wiedza

K_W06

Student:

-

- zna najważniejsze zabytki językowe doby staropolskiej;
- wyjaśnia genezę języka polskiego;
- nazywa i charakteryzuje najważniejsze procesy językowe w historii języka polskiego; ilustruje je odpowiednimi przykładami;
- zna i rozumie podstawowe metody analizy historycznojęzykowej tekstów staropolskich;
- rozpoznaje ślady dawnych procesów językowych (fonetycznych i fleksyjnych) we współczesnej polszczyźnie;
- wskazuje skutki historycznych procesów językowych dla systemu języka polskiego;
- wyciąga proste wnioski na temat ewolucyjności języka i jego podsystemów oraz ogólnych kierunków zmian językowych.

Umiejętności

K_U04

Student:

- wyszukuje w różnych źródłach wiadomości o historii języka polskiego, selekcjonuje je i porządkuje; prezentuje wyniki swoich poszukiwań;
- posługuje się pojęciami z zakresu wiedzy o historii języka polskiego;
- potrafi przeczytać tekst staropolski (w grafii prostej i złożonej);
- wyprowadza wnioski na podstawie obserwacji faktów językowych: wskazuje skutki poszczególnych procesów fonetycznych i zmian fleksyjnych dla systemu języka polskiego; wykrywa powody zmian językowych; objaśnia przyczyny alternacji samogłoskowych we współczesnej polszczyźnie; analizuje współczesne warianty fleksyjne i przedstawia je jako skutek przeobrażeń w zakresie deklinacji i koniugacji;
- porównuje kierunki niektórych zmian językowych w wybranych językach słowiańskich;
- rozpoznaje wybrane historyczne wpływy języków słowiańskich na polszczyznę.

Kompetencje społeczne (postawy)

K_K02

Student:

- wyszukuje w różnych źródłach wiadomości o historii języka polskiego, selekcjonuje je i porządkuje; prezentuje wyniki swoich poszukiwań;
- posługuje się pojęciami z zakresu wiedzy o historii języka polskiego;
- potrafi przeczytać tekst staropolski (w grafii prostej i złożonej);
- wyprowadza wnioski na podstawie obserwacji faktów językowych: wskazuje skutki poszczególnych procesów fonetycznych i zmian fleksyjnych dla systemu języka polskiego; wykrywa powody zmian językowych; objaśnia przyczyny alternacji samogłoskowych we współczesnej polszczyźnie; analizuje współczesne warianty fleksyjne i przedstawia je jako skutek przeobrażeń w zakresie deklinacji i koniugacji;
- porównuje kierunki niektórych zmian językowych w wybranych językach słowiańskich;
- rozpoznaje wybrane historyczne wpływy języków słowiańskich na polszczyznę.

Kontakt

lucyna.warda-radys@ug.edu.pl